

Дар'я Щипачова,

Національний технічний університет України «КПІ»

ПРОБЛЕМИ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ: СПЕЦІАЛЬНІ ЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОНАРОДНИХ СЛІВ

Багато слів поряд із загальнонародними, повсякденними значеннями мають більш спеціалізовані загальнонаукові, загальнотехнічні та термінологічні значення у терміносистемах різних галузей науки та техніки. Такі загальнонаукові та загальнотехнічні слова становлять безпосереднє оточення спеціальних термінів. Так, наприклад, у повсякденному вжитку іменник *suggestion* має значення «пропозиція» та «припущення», у яких він вживається й у науково-технічній літературі, але поряд з цим у науково-технічних текстах він може вживатися також у значенні «(ймовірне, раціональне) пояснення»:

An early *suggestion* for the mechanism of this reaction was postulated in 1960. Одне з перших *раціональних пояснень* механізму цієї реакції було запропоновано у 1960 році.

Дієслово *realize* у повсякденному спілкуванні звичайно вживається у значеннях «уявляти собі», «проводити у життя», однак у науково-технічній літературі воно вживається також у значенні «чітко (ясно) розуміти суть факту (справи)»:

Slowly it was *realized*, however, that the characteristic properties of each functional group are markedly altered. Однак поступово *стало абсолютно ясним*, що характерні властивості кожної функціональної групи помітно змінюються. Слово *idea* нерідко вживається у науково-технічних текстах у значенні «погляд на природу явища (факту) та відповідне його пояснення»:

A key step in this development was establishment of the *idea* of radicals as the organic equivalent of atoms. Вирішальним моментом у еволюції *поглядів* стало утвердження пояснення радикалів як органічних еквівалентів атомів.

Іноді перекладні словники (оскільки вони описують або загальнонародну лексику, або ж тільки термінологію) навіть не фіксують загальнонаукові та загально технічні значення таких слів. Наприклад, іменник candidate (особливо у функції означення) у науково-технічній літературі вживається переважно стосовно неживих об'єктів у таких значеннях: 1) «варіант» (structural candidate «структурний варіант», 2) «тип, вид» (candidate solutions «види можливих вирішень», 3) «засіб» (information candidate «засіб інформації»), 4) «придатний, відповідний, слушний» (candidate material «відповідний матеріал»), 5) «можливий, ймовірний, вірогідний» (three candidate definitions «три можливих визначення»), 6) «доцільний, перспективний, цікавий» (candidate option «цікавий варіант вирішення проблеми»).

Серед інших слів, що у словниках звичайно не фіксуються з наведеними нижче загальнонауковими/загальнотехнічними значеннями, можна навести наступні: attraction, attractiveness, beauty, usefulness, strenght, bonus – всі із значенням «перевага, позитивний бік, достоїнство»; strategy, treatment, scenario, avenue, concept – всі мають значення «метод, спосіб»; advanced, advantageous, attractive, viable, challenging, ambitious, desirable – із значенням «перспективний»; niche – «галузь (сфера) застосування» (specialized niche «вузька (спеціальна) сфера застосування»); world – «вид, різновид; сукупність, система; техніка» (the communications world «система зв'язку», the analogue world «аналогова техніка», real world problem «практична (прикладна) проблема», paper «стаття, тези, виступ на конференції», to fit «відповідати (критеріям)», ample «значний» (ample material «значний за обсягом матеріал дослідження»), concern «проблема», challenge «складна проблема», symptoms «ознаки», reviewer «рецензент», tool «засіб, інструментарій», point «положення», background «тло, підготовка», abstract «тези, реферат», proposal «вирішення, запропонована ідея», contribution «стаття, наукова праця».

Отже, перекладаючи нібито знайомі загальнонародні слова, слід пам'ятати, що вони можуть мати в англійських наукових і технічних текстах дещо інші значення .